

PРАВNA ODGOVORNOST

Po nalogu Izvršnega odbora ZTS pripravila skupina pravnikov in tajnik ZTS (Darko Jenko, Mitja Lamut, Franc Anžin, Aljoša Ravnikar, Ivo Štajdohar), objavljeno 26. 4. 2001, redakcija zadnjega poglavja 15. 1. 2010).

V rodovih se pojavlja vedno več vprašanj v zvezi s pravno odgovornostjo posameznih nosilcev funkcij, ki delujejo v rodu. Podobni problemi nastajajo tudi pri delovanju območnih organizacij ZTS. Tematika o odgovornosti je zelo široka in globoka, ter po vsebini tudi zapletena, saj odgovori na ta vprašanja niso enoznačni niti med pravnimi strokovnjaki. Problem odgovornosti je za vodstva rodov vedno bolj aktualen in zanimiv.

Skupina je v pripravo besedila vložila veliko energije, časa in znanja, pa vendar je prispevek razen zadnjega poglavja – Informacija o zavarovanju, ki ga ima ZTS sklenjenega z Zavarovalnico Triglav, nastal **kot osebno mnenje članov skupine**. Člani skupine zato ne morejo prevzeti nobene osebne ali pravne odgovornosti za kakršne koli posledice uporabe tega gradiva.

UVOD

V tem prispevku bi vas radi opozorili na nekaj pomembnih elementov, ki opredeljujejo splošno odgovornost starešin za delovanje rodu in na odgovornost organizatorjev posameznih taborniških akcij.

Taborniška dejavnost sega na vrsto pravnih področij, ki jih urejajo različni zakoni in predpisi. Pri pojmu odgovornosti moramo predvsem ločiti med objektivno krivdo vodstva in subjektivno krivdo posameznika. Za škodljive posledice neke določene aktivnosti (npr. tekmovanja) je lahko odgovoren posameznik (subjektivna odgovornost) - vodja tekmovanja, tekmovalec ali/in pa vodstvo organizatorja tekmovanja (objektivna odgovornost). Vsak zakon ali drug predpis nalaga določene obveznosti ali prinaša prepovedi, ter sankcionira njegovo neizpolnjevanje oz. kršitev. Najhujše sankcije so predvidene v kazenskem zakoniku, kar bo obrazloženo v nadaljevanju. Ločimo civilno pravno (npr. za odškodnino) in kazensko pravno odgovornost (dejanje ima elemente kaznivega dejanja).

V ZTS so pravni subjekti oz. pravne osebe vsa tista društva, organizacije in njihove zveze, ki so takšen položaj pridobila z vpisom v ustrezen register pri pristojni upravni enoti - to so ZTS, nekatere občinske organizacije in rodovi). Območne organizacije, vodi, klubi, čete, družine niso pravne osebe in ne vstopajo v pravni promet in iz istega razloga tudi niso civilno odgovorne.

Vsekakor pa ni med posameznim rododom in ZTS kakršnekoli subsidiarne ali solidarne odgovornosti. Pravna oseba - ZTS, rod, občinska zveza - za svoje obveznosti (poslovne in neposlovne) odgovarja z vsem svojim premoženjem. Upnik lahko iz kakršnega koli naslova seže na premoženje pravne osebe - žiro račun, premičnine in nepremičnine. Obveznost lahko izvira iz poslovnih dogodkov (nakup blaga), lahko pa tudi iz odškodninske odgovornosti pravne osebe.

ZAGOTAVLJANJE VARNOSTI

Taborniška organizacija kot pravna oseba je odgovorna, če ne poskrbi za varno opravljanje taborniške dejavnosti. Varno opravljanje dejavnosti pomeni, da mora biti izvajanje dejavnosti nadzirano (vodnik, taborovodja itd.).

Primer:

Zgodi se, da gredo taborniki sami na taborjenje (brez ustreznega vodstva), tam izvajajo neko aktivnost (npr. postavljanje pionirskega objekta) in pri tem pride do poškodbe enega ali več udeležencev. V takšnem primeru odgovarja pravna oseba, iz katere so bili udeleženci - in sicer za škodo, ki je nastala krivdno. Krivda pravne osebe se kaže v tem, da ni poskrbela za varnostne ukrepe.

Taborniška organizacija je dolžna skrbeti za varnost tudi z izbiro oseb, ki vodijo oz. izvajajo posamezno dejavnost (vodnik ne sme dopustiti, da gre na vožnjo s kanujem tabornik, ki ne zna plavati). Taborniška organizacija, v katero ljudje vstopajo prostovoljno, se ne more

sklicevati na to, da člani s tem zavestno na sebe prevzemajo del rizika in nevarnosti, ki nastaja pri izvajanju programa.

Sodna praksa je pokazala, da organizacije, ki združujejo posameznike na osnovi prostovoljnega članstva (med takšne se prišteva tudi ZTS), ne odgovarjajo objektivno, temveč le po načelu krivde.

PРАВNA PODLAGA

Naj navedemo le nekaj pomembnejših zakonov, predpisov in drugih aktov, ki posegajo na področje delovanja rodu:

- Zakon o obligacijskih razmerjih - ZOR (Ur. I. SFRJ - 29/78, 39/85, 57/89),
- Zakon o društvih (Ur. I RS 60/95)
- Zakon o varstvu pred utopitvami (Ur. I. RS 44/2000),
- Zakon o orožju (Ur. I. RS 61/2000)
- Uredba o zavarovanju ogroženih živalskih vrst (Ur. I. RS 57/93, 61/93)
- Odlok o zavarovanju ogroženih rastlinskih vrst (Ur. I. SRS 15/76)
- Uredba o prepovedi vožnje z vozili v naravnem okolju (Ur. I. RS 16/95, 28/95)
- Uredba o varstvu pred požarom v naravnem okolju (Ur. I. RS 62/95)
- Statut Zveze tabornikov Slovenije (18.10.1997)
- Pravila rodu (Enotna načela za delovanje rodov)
- Pravilnik o finančno - materialnem poslovanju rodu
- Pravilnik o taborjenjih v ZTS (23.03.1996)
- Opisi delovnih nalog posameznih voljenih funkcionarjev

V veljavi je tudi množica drugih zakonov, podzakonskih predpisov in drugih aktov državnih in lokalnih oblasti.

KDO JE ODGOVOREN?

a) splošno

Otrok do dopolnjenega sedmega leta starosti v nobenem primeru ni odškodninsko odgovoren. Mladoletnik od dopolnjenega sedmega leta starosti do dopolnjenega štirinajstega leta starosti je pogojno odškodninsko odgovoren. V načelu ni odgovoren, razen če se dokaže, da je bil pri povzročitvi škode zmožen razsojati (npr. posledice svojega dejanja). Za škodo, ki jo povzroči mladoletnik med 7 in 14 letom starosti (običajno) odgovarjajo njihovi starši oz. tisti, ki jih nadzira npr. šola, taborniki. Mladoletne osebe z dopolnjenim 14 letom starosti postanejo kazensko odgovorne. Mladoletne osebe z dopolnjenim 15 letom starosti postanejo omejeno poslovno (lahko tudi opravično) sposobne, saj lahko sklenejo pogodbo o zaposlitvi in prosto razpolagajo s plačo. Tukaj bi veljalo poudariti, da mladoletna oseba v starosti od 15 do 18 let za nekatera pravna dejanja še vedno potrebujejo odobritev staršev npr. za sklepanje zakonske zveze. Neomejeno procesno oz. poslovno sposoben postane posameznik z dopolnjenim 18 letom starosti - postane polnoleten (pridobi npr. tudi volilno pravico).

V kazenskih zadevah je odgovornost (krivda) pogojena z elementi:

- dejanje je storjeno z naklepom ali je posledica malomarnosti (zavestne ali nezavestne),
- storilec mora biti prišteven (razumeti mora pomen in posledice svojih dejanj);
- dejanje je kot kaznivo opredeljeno v kazenskem zakonu.

b) v rodovih - akcije in tabori (zimovanja)

Zakon o društvih v 9. členu določa, da društvo v svojem temeljnem aktu (rodova pravila) določi zastopnika društva. Pravila rodu določajo, da je starešina kot zastopnik rodu odgovoren za zakonito poslovanje rodu. Pravilnik o finančno-materialnem poslovanju določa, da je starešina odredbodajalec za izvajanje finančnega načrta in za vse iz tega izvirajoče posledice.

Iz povedanega sledi, da je starešina pravno formalno odgovoren za celotno delovanje rodu. Starešina je tisti, ki je dolžan zagotoviti, da so pri organizaciji različnih akcij sprejeti in izvajani vsi ukrepi, ki udeležencem aktivnosti zagotavljajo primerno varnost. Zaradi povedanega je

starešini dana možnost prepovedati ali ustaviti izvajanje vsake aktivnosti, ki ima lahko za posledico poškodovanje premoženja ali oseb (npr. prepove izvedbo bivaka v nemogočih vremenskih razmerah).

Rodova uprava mora biti seznanjena z vsemi aktivnostmi v rodu. RU nato lahko s sklepom določi nosilca akcije, oziroma odgovorno osebo, ki pa mora biti polnoletna. V tem primeru celotna odgovornost za možne negativne posledice pade na ramena odgovorne osebe in ne na pleča starešine. Rodova uprava tako lahko določi:

- za potek tekmovanja in varnost udeležencev (tekmovalci in gledalci) odgovarja vodja tekmovanja;
- za potek izleta, pohoda ipd., ter varnost udeležencev odgovarja vodja izleta oz. pohoda;
- taborovodja in vodja programa sta odgovorna za pripravo in izvedbo programa na taboru, kakor tudi za varnost udeležencev, starešina tabora je odgovoren za finančno materialno poslovanje in sanitarno tehnične pogoje na taboru, gospodar je odgovoren za postavitve in podiranje tabora, načelnik rodu je odgovoren za koordinacijo in izvedbo priprav na tabor (npr. ogled tabornega prostora), starešina rodu je odgovoren za zakonitost postopkov v zvezi s taborom (npr. pridobitev ustreznih soglasij).

Vodniki za svoja dejanja odgovarjajo po splošnih načelih - se pravi, da morajo vedno zagotavljati varnost na vodovih sestankih in drugih akcijah. O tem se podučijo na vodniških tečajih in sestankih Sveta družine, izvajanje v praksi pa preverja načelnik družine ali rodu. Na tem mestu je potrebno povedati, da je mladoletnik po dopolnjenem 14 letu starosti polno odškodninsko odgovoren, tudi s svojim osebnim premoženjem. Tako je možno, da bo mladoletnik v navedeni starosti moral nastalo škodo poplačati s svojim premoženjem (stereo, vespa, PC itd.). Bolj realno pa je pričakovati, da bodo škodo namesto mladoletnika povrnili njegovi starši, ki odgovarjajo poleg njega.

Odškodninski zahtevek iz naslova odgovornosti je vedno naperjen proti organizatorju (izvajalcu) aktivnosti, pa naj bo to rod ali ZTS, ki sta pravni osebi. Subjektivna odgovornost posameznika je določena z njegovo vlogo odgovorne osebe na posamezni aktivnosti. Položaj se zaplete takoj, ko nastopa več organizatorjev ali izvajalcev npr. državni mnogoboj - organizator je ZTS, izvajalec je določena enota na terenu. V takšnih primerih je potrebno že vnaprej natančno določiti vrsto, obseg in prehod odgovornosti med organizatorjem in izvajalcem in to za vse možne škodljive posledice aktivnosti.

c) rodovi - finančno materialno poslovanje

Na področju finančno materialnega poslovanja je odgovornost za nevestno ali nezakonito poslovanje deljena med starešino in blagajnikom (finančne zadeve) oziroma starešino in gospodarjem (materialne zadeve). Starešina je dolžan storiti vse, da prepreči nezakonito poslovanje.

d) rodovi - prevozi otrok

Poseben problem predstavljajo prevozi otrok. Ker v prometu lahko kaj hitro pride do nesreče - pa ne vedno po naši krivdi - prevozov otrok ne opravljamo sami, niti ne angažiramo staršev, temveč je najbolje, da za prevoz otrok najamemo prevoznika s koncesijo (koncesija je potrebna tudi za opravljanje prevozov oseb s kombiniranim vozilom). Avtoprevoznik v celoti odgovarja za vse posledice, ki nastanejo v času opravljanja prevoza.

Priporočamo, da se pri prevozih večjega števila oseb poslužujete vlaka, kot najbolj varnega in najcenejšega prevoznega sredstva. Člani ZTS imajo na slovenskih železnicah odobrene posebne popuste.

KAZENSKA ODGOVORNOST

Kazniva dejanja se preganjajo po uradni dolžnosti ali na predlog oškodovanca. Posameznik pa kaznivo dejanje, če mu je bil priča, lahko tudi prijavi. Vsaka država varuje notranji pravni red in zakonitost s pomočjo organov pregona in z represivnim aparatom - policija, tožilstvo, sodstvo. Kazniva dejanja, ki se preganjajo na ozemlju RS so napisana v Kazenskem zakonu RS (Ur. I. RS 63/94, 70/94). Za mladoletne (14 do 18 let) storilce kaznivih dejanj veljajo posebna določila glede preiskovalnih postopkov in obravnave pred sodišči (vključene so socialne,

zdravstvene službe, starši itd.). Odškodninska odgovornost, ki izvira iz kaznivega dejanja se običajno ugotavlja in uveljavlja v ločeni civilni pravdi.

Pri delu v taborniški organizaciji obstoji možnost, da odgovorne osebe storijo, iz zavestne ali nezavestne malomarnosti, kaznivo dejanje povzročitve splošne nevarnosti (s požarom, povodnijo, eksplozijo, strupom ali strupenim plinom, s sevanjem, z motorno silo, električno ali kakšno drugo energijo). Splošna nevarnost se lahko povzroči z dejanjem ali z opustitvijo dejanja, ki ga je bil nekdo dolžan storiti. (zagrožene sankcije najdete v 317. členu Kazenskega zakonika RS). V dosedanjem delovanju ZTS je že prihajalo do povzročitve požarov. V teh primerih so se pred sodišči vodili tudi kazenski postopki. Zlasti pa je pomemben poudarek na opustvenih dejanjih. To je, če odgovorna oseba opusti neka dejanja, ki bi jih bila sicer dolžna storiti, pa zato nastanejo hujše posledice (npr. vodnik organizira izlet v gore brez ustrezne opreme ali po neprimerni poti, in pri tem pride do poškodbe ali smrti udeleženca, dolžan pa bi bil skupino voditi po urejeni-markirani poti in s primerno opremo).

ODŠKODNINSKA ODGOVORNOST

Postopki se vedno začnejo na predlog stranke - oškodovanca. Oškodovanec pred sodiščem lahko uveljavlja različno škodo, ki jo je utrpel zaradi taborniške aktivnosti:

- premoženjsko škodo - škodo v gozdu, na polju, v vrtu, na objektu ipd.
- nepremoženjsko škodo - strah, bolečina, sramota, iznakaženost ipd.

Vsakdo lahko zahteva povračilo povzročene škode, če so izpolnjeni naslednji pogoji t.i. odškodninskega delikta:

- da škoda izvira iz nedopustnega ravnanja
- da je škoda sploh nastala
- da obstaja vzročna zveza med nastalo škodo in nedopustnim ravnanjem
- da obstaja odgovornost na strani povzročitelja škode.

Primer 1:

Za škodo, ki je nastala na tujem premoženju kot posledica neke aktivnosti (npr. kurjenje ognja v naravi), je vedno odgovoren organizator aktivnosti.

Če bi oškodovanec pred sodiščem uveljavljal povrnitev nastale škode, bi organizator aktivnosti moral prepričljivo dokazati, da je storil vse, da do škode ne bi prišlo in, da gre v konkretni zadevi za krivdno ravnanje enega izmed udeležencev aktivnosti, ki naj bi ravnal v nasprotju z navodili organizatorja.

Primer 2:

Če odgovornost za škodo izvira iz nevarne stvari, je zanjo vedno objektivno odgovoren lastnik oz. uporabnik, razen, če dokaže, da je do oškodovanja prišlo zaradi ravnanja oškodovanca. Lastnik zračne puške (loka, samostrela) odgovarja za nastalo škodo, razen v primeru, da mu je bila vzeta brez njegove vednosti, in da je bila dobro in varno spravljena.

Primer 3.

Za poškodbe (in iz njih izvirajoči odškodninski zahtevki), ki jih je oškodovanec - tretja oseba utrpel med akcijo (training, izlet) po načelu krivde odgovarja društvo - organizator. Smiselno to velja tudi za škodne primere znotraj društva samega, nastali pa so zaradi izvajanja dejavnosti društva (taborjenje, zimovanje, pohod, izlet itd.). Kadar so bili pri izvajanju dejavnosti društva upoštevani vsi varnostni standardi, vodje akcije je izdal posebna navodila, je krivdo za nastalo poškodbo pripisati udeležencu oz. njegovemu ne spoštovanju navodil organizatorja.

ZAVAROVANJE SPLOŠNE ODGOVORNOSTI

Slovenske zavarovalnice nudijo določene vrste zavarovanj odgovornosti. Tovrstna zavarovanja krijejo le nastalo premoženjsko in nepremoženjsko škodo. Sklenjeno zavarovanje odgovorno osebo ne odvezuje kazenske odgovornosti zaradi nesreče, ki je bila posledica malomarnosti vodje akcije (npr. prišlo je do poškodovanja ali smrti udeleženca akcije).

Polica pokriva le osnovno zavarovanje odgovornosti in sicer: škodo zaradi civilno pravnih odškodninskih zahtevkov, ki jih tretje osebe uveljavljajo proti zavarovancu (rod, ZTS) zaradi

nesreče, ki je posledica njegove dejavnosti. Odškodninski zahtevek lahko vložijo le tako imenovane tretje osebe - **taborniki, kot udeleženci aktivnosti in netaborniki**, ki so bili oškodovani z izvajanjem neke taborniške aktivnosti. Odškodninski zahtevek se lahko nanaša na telesno poškodbo ali na uničenje oz. poškodovanje stvari. Odškodnina za telesno poškodbo se lahko zahteva le za: prestane duševne in telesne bolečine, strah ipd., ne pa tudi kot nadomestilo kazni za odgovorno osebo.

Vsako specifično odgovornost npr. za izvajanje tekmovanja s povečano nevarnostjo, pa je potrebno dopolnilno zavarovati. Pred sklepanjem zavarovanja je potrebno proučiti vse izključitvene razloge, ki jih zavarovalnica navaja. Višina zavarovalne premije je odvisna od višine škode, ki jo želimo zavarovati.

ZTS ima sicer sklenjeno odškodninsko zavarovanje tudi za odgovorne osebe v rodovih, vendar to ne pomeni, da je ZTS odškodninsko odgovorna za škodo, ki jo povzročijo rodovi pri izvajanju svoje dejavnosti.

INFORMACIJA O ZAVAROVANJU, KI GA IMA ZTS SKLENJENEGA Z ZAVAROVALNICO TRIGLAV

1. ZAVAROVALNA POLICA

Zavarovanje je sklenjeno za odgovornost ZTS in njenega vodilnega in vodstvenega osebja (starešine, načelniki, vodniki ZTS in njenih rodov) za škode, povzročene pri izvajanju rednih dejavnosti. Zavarovalna vsota po dogodku znaša 45.000,00 € za osebe in 13.500 € za škodo na stvareh.

Premija je obračunana za 600 članov vodilnega in vodstvenega osebja ZTS.

Pojasnila:

- a) Zavarovana je odgovornost in ne nezgoda.
- b) Redna dejavnost je opredeljena v statutu ZTS, oziroma v pravilih društev tabornikov, je dejavnost, ki jo opravljajo člani društev, zato mora biti pri škodnem primeru oškodovanec prijavljen na ZTS s strani rodu (razen, če gre za škodo na stvareh).
- c) Vodilno in vodstveno osebje (zavarovanci) so:
 - člani vseh organov ZTS (starešina ZTS, načelnik ZTS, člani IO ZTS, pomočniki načelnika za program ZTS, člani odborov in komisij, ki jih imenujejo skupščina ali izvršni odbor ZTS ter NO ZTS, ČR ZTS in strokovna služba)
 - starešine in načelniki OO ZTS, pomočniki načelnikov OO ZTS
 - starešine in načelniki rodov, čet, družin in klubov in vodniki vodov M, MČ in GG, ki so jih rodovi prijavili najkasneje do 30.4. tekočega leta (pogoj za članstvo rodu v ZTS – 19. člen statuta).
- d) Zavarovalna vsota je maksimalni znesek odškodnine, ki jo lahko zavarovalnica izplača po zavarovalni pogodbi.

2. IZ SPLOŠNIH POGOJEV ZA ZAVAROVANJE ODGOVORNOSTI

Splošni pogoji zajemajo 4 strani drobno tiskanega gradiva. Zato tu navajamo le najbolj pomembne poudarke. Starešinam, načelnikom ali vodnikom, kot tudi drugim članom, ki so zavarovani po tej polici, svetujemo, da se v posameznih primerih glede podrobnosti pozanimajo na sedežu ZTS.

- a) Zavarovalnica jamči za škodo zaradi civilno pravnih odškodninskih zahtevkov (tožb), ki jih tretje osebe (oškodovanci) uveljavljajo proti zavarovancu zaradi nenadnega in presenetljivega dogodka (nesreče), ki ima za posledico
 - telesne poškodbe, obolenje ali smrt (poškodovanje oseb) ali
 - uničenje, poškodbo ali izginitev stvari (poškodovane stvari).
- b) Zavarovalnica ne jamči za škodo,
 - če zavarovanec škodo povzroči z naklepom. Kot naklep se razume tudi
 - ravnanje, ki ga zavarovanec ne opusti, čeprav bi moral pričakovati škodljivo posledico,

- zavestno ravnanje proti veljavnim predpisom in
 - vednost o pokvarjenosti ali o pomanjkljivosti blaga, izdelkov ali storitev.
 - za nesrečo pri aktivni udeležbi (za tekmovalce) na konjskih, kolesarskih ali avtomobilskih dirkah, prireditvah borilnih športov, kakor tudi na pripravah v na te dirke – treningih.
 - za zahtevke na stvareh, ki jih ima zavarovanec kakorkoli na skrbi,
 - še zaradi 11 primerov.
- c) Zavarovalnica kot posamezne nevarnostne vire, ki so vključeni v zavarovanje pri delu društev, navaja še naslednje:
- odgovornost zaradi posesti ali zakupa zgradb, zemljišč, prostorov in naprav, ki so namenjena izključno za potrebe društva (igrišča, vadišča, ..., recimo taborni prostori),
 - odgovornost za škode, povzročene ob običajnih, s statutom predvidenih prireditvah (občni zbor, društvene svečanosti in podobno)
 - odgovornost za škodo, ki izvira iz uradne dejavnosti oseb, ki so pooblašcene za zastopanje društva
 - odgovornost za škodo zaradi posesti in uporabe kolesa,
 - osebno odgovornost članov društva zaradi njihove dejavnosti na prireditvah društva (vendar ne za dejavnosti, ki niso v interesu društva),
- d) Prireditve, ki presegajo okvir običajnih prireditev društva (recimo razstave, svečanosti v državnem merilu ter podobno, niso zajete v zavarovanju),
- e) Odgovornost prirediteljev kolesarskih, motornih in avtomobilskih dirk med samo dirko je zajeto le, če oblastveni organ zapre dirkalno stezo za javni promet.
- f) Zavarovalnica krije odgovornost le za nesreče, ki se zgodijo v Sloveniji.
- g) Uveljavljanje škode:
- Sklenitelj zavarovanja (ZTS) mora prijaviti zavarovalnici vse okoliščine, ki so pomembne za ocenitev nevarnosti in za katere je vedel, oziroma bi moral vedeti. Zavarovalnico mora obvestiti brez odlašanja. Prav tako jo mora obvestiti v primeru, da je proti njemu vložena odškodninska tožba. Zato je treba posamezne primere nemudoma sporočiti na sedež ZTS.
 - sklenitelj zavarovanja (ZTS) mora omogočiti zavarovalnici pregled in revizijo postopka.

ZAKLJUČEK

V prispevku smo nanizali nekaj splošnih ugotovitev in priporočil iz področja odgovornosti za delovanje vodstvenih struktur v ZTS, s posebnim poudarkom na rodu, in možnosti zavarovanja splošne odškodninske odgovornosti. Posebej želimo poudariti:

- vodstvo taborniške organizacije (ZTS, OO ZTS, rod) mora nenehno zagotavljati pogoje za varno in uspešno delovanje organizacije v vseh njenih pestrih in širokih programskih možnostih - izlet, pohod, tabor, zimovanje, tekmovanje, bivak itd.
- vedno in povsod je potrebno spoštovati zakonske in druge predpise, da ne bodo nastopile razmere za uveljavljanje odškodninske odgovornosti; predlagamo, da vodstvo rodu s posameznimi zakonskimi določbami in vsebino nekaterih drugih predpisov seznanjeni tudi vodnike;
- za vodje kadrujemo samo sposobne in odgovorne ljudi,
- pred sklenitvijo zavarovanja odškodninske odgovornosti opravite podroben razgovor z zavarovalniškim agentom in zahtevajte primerjalne izračune.

Zavedati se je potrebno, da taborniške organizacije in odgovornih oseb v njej ničesar ne odveže pred moralno odgovornostjo, ki jo nosimo do staršev, ki so nam v dobri veri, da aktivnosti organiziramo strokovno in varno, zaupali svoje otroke - najdražje kar imajo.